

Nr 16

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Driftbudgeten

Femte huvudtiteln

1:o) **Beredskapsarbeten på vägar och gator.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 2 (bilaga 1, punkt 1, s. 3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att till Beredskapsarbeten på vägar och gator å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 125 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har beräknat det sammanlagda behovet av medel under ifrågavarande anslag till 230 000 000 kronor för innevarande budgetår. Därvid har styrelsen räknat med att beredskapsarbetena på vägar och gator skulle få en total omfattning under budgetåret av 1 100 000 dagsverken. Styrelsen har hemställt, att å tilläggsstat anvisas 100 000 000 kronor under anslaget.

Vid anmälan av anslag för budgetåret 1960/61 till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande (prop. nr 1, V ht s. 136—141) har departementschefen lämnat en redogörelse för de under budgetåret vidtagna arbetsmarknadsåtgärderna. Av redogörelsen framgår, att beredskapsarbeten under hösten 1959 igångsattes tidigare och i större skala än under 1958. Syftet härmed var att hålla tillbaka arbetslöshetens stegring och förhindra en upprepning av förra vinterns arbetslöshet, som nådde en icke godtagbar nivå. En avveckling av beredskapsarbetena är avsedd att äga rum, när säsongnedgången i sysselsättningen passerat bottenläget.

Departementschefen anför, att det ännu ej är möjligt att mera exakt beräkna omfattningen av och kostnaderna för beredskapsarbetena under in-

nevarande budgetår. Förevarande anslag bör emellertid redan nu förstärkas med 80 000 000 kronor. Departementschefen förordar därför, att detta belopp äskas på tilläggsstat.

Utskottet. Såsom framgår av departementschefens redogörelse för vidtagna arbetsmarknadsåtgärder har beredskapsarbetena under hösten 1959 påbörjats tidigare och fått en större omfattning än året innan. Syftet härmed har varit att dämpa arbetslöshetens säsongmässiga stegring. Utskottet, som anser detta syfte mycket angeläget, har inte funnit anledning till erinran mot vidtagna åtgärder.

Den ökade igångsättningen av beredskapsarbeten har lett till att medelsförbrukningen på anslaget blivit större än som förutsetts. Enligt vad utskottet erfarit har sålunda de för innevarande budgetår under anslaget tillgängliga medlen i huvudsak redan tagits i anspråk. Utskottet har vidare inhämtat, att avvecklingen av pågående beredskapsarbeten torde komma att påbörjas under loppet av februari samt ske successivt i den mån tillgången på arbetstillfällen ökar på den öppna arbetsmarknaden.

För att beredskapsarbetena ej skall behöva avvecklas i snabbare takt än ökningen i efterfrågan på arbetskraft motiverar, erfordras en förstärkning av anslaget. Utskottet tillstyrker, att det beräknade ytterligare medelsbehovet tillgodoses genom anslag å tilläggsstat.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må till *Beredskapsarbeten på vägar och gator* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

2:o) **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 3 och 4) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

3:o) **Bidrag till inrättande av pensionärshem.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hjalmar Nilsson m. fl.* (I: 160) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.* (II: 236), har hemställts, såvitt nu är i fråga, att till Bidrag till inrättande av pensionärshem måtte anvisas ett belopp av 5 000 000 kronor på tilläggsstat för budgetåret 1959/60.

Beträffande motiveringen för yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 236.

Utskottet vill erinra om att departementschefen i propositionen nr 1 (bil. 7, p. 91), vid behandlingen av frågan om anvisande av medel på tilläggsstat,

inte ansett sig kunna förorda en sådan medelsanvisning för nu ifrågavarande ändamål. Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt och hemställer därför,

att motionerna I:160 och II:236, såvitt nu är i fråga, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kapitalbudgeten

Statens utlåningsfonder

4:o) **Lånefonden för bostadsbyggande.** Kungl. Maj:t har (bilaga 4, punkt 1, s. 19 och 20 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 805 000 000 kronor, dels ock till Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån under budgetåret 1959/60 må meddelas intill ett belopp av högst 755 000 000 kronor. Till lånefonden för bostadsbyggande har vidare för sagda budgetår anvisats ett investeringsanslag av 700 000 000 kronor.

Departementschefen erinrar om, att låneramen fastställts på grundval av ett av riksdagen för budgetåret 1959/60 godkänt minimiprogram för bostadsbyggandet avseende 63 000 lägenheter. Vid anmälan av frågan om byggnadsprogrammet (statsverksprop. 1959, bil. 26) framhöll departementschefen, att om det dåvarande konjunkturläget bestod man fick räkna med att behov kom att föreligga av en stor igångsättning under tredje kvartalet 1959. Om så blev fallet, måste medelsramen utvidgas för att igångsättningen under första halvåret 1960 skulle bli tillräcklig.

För att trygga sysselsättningen under vintern 1959/60 har en relativt stor igångsättning av nya byggnadsföretag under andra halvåret 1959 bedömts som erforderlig. På grund härav har en avsevärd del av den för innevarande budgetår fastställda medelsramen redan tagits i anspråk. För att en tillräckligt stor igångsättning skall kunna påräknas instundande vår bör medelsramen ökas något. Departementschefen anser, att byggnadsprogrammet bör utvidgas med ca 5 000 lägenheter från 63 000 till 68 000 lägenheter. Ökningen torde komma att avse enbart flerfamiljshus. En sådan utvidgning av byggnadsprogrammet förutsätter, att medelsramen för innevarande budgetår ökas med 50 000 000 kronor till 805 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen uppskattar, med ledning av de låneutbetalningar som ägt rum under tiden juli—oktober 1959, behovet av medel å anslaget för innevarande budgetår till 850 000 000 kronor, vilket är 150 000 000 kronor mer än som anvisats för budgetåret. Såsom skäl för uppräknningen anför styrel-

sen dels att färdigställandet av tertiärbelånade flerfamiljshus kan antagas bli större än som tidigare förutsatts, dels att utbetalningarna av lån torde bli relativt stora beroende på att tiden mellan ett projekts färdigställande och utanordning av lånet kunnat minskas till följd av decentralisering av långivningen och förenkling av låneärendenas handläggning.

Departementschefen godtar den av bostadsstyrelsen gjorda beräkningen.

Utskottet. Den av Kungl. Maj:t föreslagna utvidgningen av medelsramen för den preliminära långivningen innebär, att det bostadsbyggnadsprogram, som fastställdes vid fjolårets riksdag, utvidgas från 63 000 till 68 000 lägenheter. Ökningen betingas av att den av arbetsmarknadssituationen påkallade relativt stora igångsättningen av nya byggnadsföretag under andra halvåret 1959 tagit en avsevärd del av låneramen i anspråk. Vad som återstår av ramen medger därför inte en tillräckligt stor igångsättning under instundande vår. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka den av Kungl. Maj:t föreslagna omräkningen av medelsramen.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 805 000 000 kronor;

b) till *Lånefonden för bostadsbyggande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

5:o) **Räntefria lån till bostadsbyggande.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 20 och 21) föreslagit riksdagen att till Räntefria lån till bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med ett belopp av 120 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att å tilläggsstat till räntefria lån till bostadsbyggande anvisas ett anslag av 25 000 000 kronor. Departementschefen tillstyrker styrelsens förslag under erinran om vad som under nästföregående punkt anförts beträffande bostadsbyggandets storlek och utanordningarna av lån under juli—oktober 1959.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Räntefria lån till bostadsbyggande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor.

Stockholm den 5 februari 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Boman, Ivar Johansson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Jacobsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Ragnar Bergh, fröken Ranmark och herr Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Lundqvist i Trollhättan, Nihlfors, Heckscher, Gustafsson i Skellefteå, Bohman, Johansson i Norrköping och Gustafsson i Kårby.

Särskilt yttrande

vid punkten 1 (Beredskapsarbeten på vägar och gator) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Heckscher* och *Bohman*, vilka anfört följande:

»Det måste vara en ledande princip att beredskapsarbeten planeras och bedrivs på sådant sätt att de kan avslutas relativt snabbt, när den allmänna arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft stiger. Strävanden att åstadkomma största möjliga rörlighet på arbetsmarknaden motverkas om arbetskraft, som skulle behövas på annat håll inom näringslivet, bibehålles vid beredskapsarbeten.

Kungl. Maj:t har föreslagit att 80 milj. kronor skall på tilläggsstat ställas till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för anordnande av beredskapsarbeten på vägar och gator. Departementschefen har därvid tagit hänsyn till det minskade behov av beredskapsarbeten, som det förbättrade läget på arbetsmarknaden kan föranleda, och torde ha utgått från att avvecklingen av planerade beredskapsarbeten skall börja i februari månad.

Vi har ingen önskan att avvecklingen av nämnda arbeten skall bedrivas i snabbare takt än den som ur arbetslöshetssynpunkt kan anses lämplig. Av de 80 milj. kronor som nu äskas utgör emellertid en viss del inte utgifter för att bekämpa arbetslöshet utan avser kostnader för att slutföra pågående arbeten, bl. a. för att permanenta påbörjade vägsträckor. Att klar-

göra hur stor del av anslaget, som kommer att åtgå för arbetenas slutförande, har inte varit möjligt. Vi har därför inte kunnat ställa yrkande om en reducering av anslaget utan begränsar oss till att framhålla nödvändigheten av att all möjlig återhållsamhet iakttages vid anslagets utnyttjande och att för framtiden beredskapsarbeten planeras på sådant sätt att de kan avvecklas utan alltför lång tidsutdräkt och utan oproportionerligt stora kostnader.»

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Bidrag till inrättande av pensionärshem) av herr *Thun*, fru *Wallentheim*, herrar *Söderberg*, *Petterson* i Degerfors, *Thapper*, *Persson* i Växjö, *Lundqvist* i Trollhättan och *Johansson* i Norrköping, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 160 och II: 236, såvitt nu är i fråga, och att utskottets yttrande och hemställan därför bort ha följande lydelse:

»Såsom motionärerna anfört inneligger hos bostadsstyrelsen ansökningar om utbetalning av beviljade pensionärshemsbidrag, avseende tillhopa ca 8 500 000 kronor, vilket belopp inte kan utbetalas av brist på medel under anslaget. Dröjsmål med utbetalningarna medför att kommunerna ådragas dryga räntekostnader, som i realiteten minskar bidragens värde.

Då utskottet anser att staten utan onödig tidsutdräkt bör infria de förbindelser den iklätt sig i form av beviljade pensionärshemsbidrag, tillstyrker utskottet motionärernas förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 160 och II: 236, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.»

2) vid *punkten 4* (Lånefonden för bostadsbyggande) av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp, *Heckscher* och *Bohman*, vilka ansett att mellan första och andra styckena i utskottets yttrande bort införas text av följande lydelse:

»En preliminär långivning från bostadsstyrelsens sida för ytterligare 5 000 lägenheter medför anspråk på i första hand byggnadskreditiv på 150—200 milj. kronor. I nuvarande konjunkturläge är sådana kreditanspråk av inte oväsentlig betydelse. Utskottet vill fördenskull föreslå, att riksdagen vid sitt bemyndigande för bostadsstyrelsen till ytterligare preliminär långivning uttalar att riksdagen förutsätter att bostadsstyrelsen vid utnyttjandet av bemyndigandet håller fortlöpande kontakt med riksbankens styrelse.»